СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 118. Джерзи Ситі, Н. Дж., вівторок, 23 травня 1933. VOL. XLI. No. 118. Jersey City, N. J., Tuesday, May 23, 1933. THREE CENTS.

З КОНВЕНЦІЇ У. Н. СОЮЗА

ЗМІНИ СТАТУТІВ У. Н. СОЮЗА НА 18 КОНВЕНЦІЇ.

ДІТРОЙТ. — Наради пятого дня 18 конвенції, 19 травня, були призначені звітови статутової комісії, який розпочав голова комісії, Ілія Гузар, а реферував адвокат Малицький. Ухвалено цілий ряд важних змін, а між іншим знесено шконтрнуючу комісію й уряд головного касієра, котрого місце займе головний фінансовий секретар і тимсамим злучить в одній особі уряд секретаря і касієра. Це зроблено, щоби завести ощадности й облекшити фінансово-касове діловодство.

Ухвалено, щоби головний предсідатель урядував постійно в головнім офісі організації. Щодо льокування готівки рішено, щоби гроші держати в банках, які є членами Федерал Різерв і яких основний капітал виносить щонайменше два міліони долярів. Пороблено теж спеціяльні ограничення щодо інвестицій.

До статуту внесено таку поправку, що хто є комуністичних поглядів, той не може бути вибраний головним урядником У. Н. Союза.

Того дня витав конвенцію міський урядник, містер Келлі, як заступник мейора міста Дітройт.

Довшу промову виголосив д-р Мирослав Сімимович, голова Виставового Комітету Всесвітньої Вистави в Шікаго, в якій привитав конвенцію від імени Комітету, як теж здав точний звіт з того, як мається справа з виставою.

Пополудні відбулися перші вибори головних урядників. Вечером привитав конвенцію український хор міста Дітройт під проводом дірігента Гром. Сорочинського. Підчас виступів хору виголосив привітне слово есемблімен Малина, Українець з леґіслятури стейту Пенсилвенія. Вечером відбувся курс у справі реформи, влаштований головними урядниками для делеґатів конвенції.

Попереднього дня вечером пошанувало конвенцію Артистичне Турне, влаштоване балетмайстром В. Авраменком, при співучасти відомого артиста П. Ординського, баритона, панни Кузів, скрипачки, й інших. В. Авраменко згадав у своїй промові за ту велику поміч, яку він завжди одержував від У. Н. Союза при організуванню молоді в Америці.

ЗАКІНЧЕННЯ КОНВЕНЦІЇ.

Вибрано новий уряд.

ДІТРОЙТ. — Останній день нарад 18 головної конвенції У. Н. Союза, що відбулася в цій місцевости, зазначився великим оживленням.

Конвенція викінчила недокінчені справи з попереднього дня та приняла низку ухвал і директив для добра У. Н. Союза в ділянках головного уряду й органу організації.

Допомоги на народні цілі.

На внесок комісії просьб і скарг ухвалено дати такі допомоги: Українському Комітетови Світової Вистави в Шікаго $1,000, а крім того на виступ їздців на конях $300; на бурсу в Товмачі $100, на бурсу в Горлицях $200, на „Просвіту" в Сяноці $200, на „Просвіту" у Львові $100, на Народній Музей у Львові $100, на захист для письменників $200, на Академію Наук у Львові $300, на Захист Сиротинця $50, на захист у Дрогобичі $50, на „Рідну Школу" $1,000, на політичних вязнів $100, на визвольну боротьбу $500, на вищу школу в Злучених Державах $500.

З фонду запомогового признано 138 допомог на загальну суму $4,505.

З фонду народнього признано 5 запомог на суму $250.

Разом признано допомог на суму $9,855.

Новий уряд.

Вечером відбулися вибори нового уряду, котрих вислід делеґати перед відїздом ще не знали.

Вислід виборів такий: предсідателем вибраний Микола Мурашко; заступником предсідателя Володимир Малевич; заступницею предсідателя Марія Ольшаницька-Розоміло; рекордовим секретарем Дмитро Галичин; фінансовим секретарем Роман Слободян; завідателем „Свободи" Петро Маційовський; контрольорами: Дмитро Капітула, Антін Пашук, адв. Омар Малицький; радними: Степан Слободян, Григорій Євусяк, Михайло Бусько, Тарас Шпікула, Ілія Гузар, Іван Лисак, Іван Ваверчак, Андрій Шаршонь, Анна Боївка, Олена Придун.

По вичерпанню всеї програми закінчено конвенцію пізним вечером ухваленням признання для президії конвенції та відспіванням національних гимнів.

ЗГИНУЛИ ПЯТЬ РОБІТНИКІВ У ГАРБАРНІ.

НЮАРК (Н. Дж.).—Чотири робітники місцевої гарбарні згинули, затроєні газами, які були на дні гарбарської ями від хемікалій, котрими виправляють шкіри. Пятий згинув сторонній чоловік, коли хотів дати поміч робітникам, наставляючи їм у яму драбину.

Пожежники, які прибули, щоб дати поміч робітникам, також були затроєні газами й три з них упали в яку, але їх зараз звідти витягнено й приведено до притомности. Надівши протигазові маски, пожежники винесли з ями непритомних своїх товаришів і пять трупів.

„НЕМА ТО ЯК НІМЕЦЬ — ВІЙТ."

В 1927 році підчас виборів до громадської ради в Дулібах, коло Стрия, на загальне число 24 радних вибрано 18 Українців, 4 Німців, 1 Поляка й 1 Жида. Не зважаючи на сильно переважаючу скількість українських радних, вийшов на сміх цілої околиці війтом Німець, Кірк Шмідт, бо до своїх не мали довіря, а Німець, як казали, буде справедливіший та, що найголовніше, не буде... красти. Сталося це завдяки деяким радним, які за чарку горівки далися перетягнути на сторону Шмідта. І Німець-війт господарив, як усім здавалося, дуже запопадливо та чесно, а навіть за „взорове провадження ґміни" дістав бронзовий хрест заслуги. Так господарив п. Шмідт кілька літ, аж нарешті вилізло шило з мішка і показалося, що Шмідт всі від людей заінкасовані податки, звороти позичок та всякі інші вплати, замість віддати — там, де належало, уважав за відповідніше прогуляти а пропити в товаристві собі рідних приятелів. Переведена люстрація виказала брак понад 7,000 зол., а то за побрані податки ґрунт. 3,401 зол., зворот позичок 3,359 зл. і ще богато інших квот, які замість впливати до громадської каси, опинилися в кишені Шмідта. Цими днями відбувалася перед трибуналом проти нього карна розправа, на якій засуджено Шмідта на 8 місяців тяжкої вязниці. Є надія, що громадяни Дуліб, дїставши добру науку, на будуче з більшим довірям віднесуться до своїх, ніж до чужих.

І ТАКЕ ДІЄТЬСЯ.

В селі Задарів, бучацького повіту, позносили мешканці у Великодню суботу до церкви паски та просили, щоби священик посвятив. Одначе панотцеви здавалося, що він живе в минулому століттї, і заявив, що він має святити по хатах за оплатою два золоті від хати, і в год. 6. вечером сів на бричку і відїхав до сусідного села, зігноруваввши всіх, що чекали в церкві на свячення. Така поведінка обурила людей до крайности і ціле село рішило: якщо нема свяченого, то не треба й свят, і цілі Великодні свята ніхто не вступив до церкви. Треба зазначити, що Задарів є свідоме українське село і вже від двох літ просить єпископа надати священика Українця, а забрати москвофіла, з яким нема їм життя, та слушні прохання остаються без наслідків. Ба ні, є наслідки: сусіднє село тої парохії перейшло ціле на евангелизм; осталися тільки старі діди, які зі своїми дітьми тепер ворогують. І так через нетакт священика не-Українця село Задарів не святкувало Воскресення зовсім, а на слідуючий рік святкуватиме по евангелицьки або по большевицьки.

СПАЛИЛА 28 ГОСПОДАРСТВ.

В Рипліні, пов. Томашів, згоріли 28 господарських загород з усім мертвим і почасти живим інвентарем. Слідство викрило, що пожежа повстала наслідком підпалу, якого допустилася 70-літня Катерина Копко. Тим способом вона хотіла пімститися на своїм сині, що її скривдив.

ПРИСУД НА СТУДЕНТА ЗАМОРСЬКОГО.

У львівському окружному суді закінчилася розправа проти студента Заморського, який підчас протижидівських ексцесів був ранений петардою, що її мав при собі. Суд засудив Заморського на один рік вязниці за злагодження петарди та спричинення вибуху, і на 18 місяців за це, що двічі зложив фальшиві зізнання. Разом визначили Заморському кару 2 літ із припиненням її виконання на 5 літ. Спільників Заморського, обвинувачених у зложенні фальшивих зізнань, Юр. Матулю та Евст. Кривулу, засудили на кару по 10 місяців вязниці з припиненням на 2 роки; Мих. Храпусту на рік тюрми з припиненням на 3 роки.

ГРІБ ДУБРАВКИ.

Чехи мають, як відомо, великі заслуги для поширення християнства у середущій Европі. Св. Цацлав проповідував між Лютичами, св. Войтіх охрестив мадярську династію Арпадовців та був апостолом славянських Прусів, а княжна Дубравка, дочка Болеслава І. чеського, вийшла замуж 965 р. за Мешка І., щоб охрестити Поляків. Померла вона приблизно в 977 р. і була за переказом похована у катедрі в Гнезні. І отсе прийшла недавно справді сензаційна вістка, що в Гнезні знайшли її гріб при досліді підземелля тамошньої катедри. Відкрили при цьому багато домовин колишніх гнезненських єпископів, а під великим вівтарем знайшли гріб Дубравки. Кістяк вказує на високу поставу княжни, а знайдені на ньому останки романсько-візантійського одягу та прикрас походять з Х. ст. Також приміщення гробу під головним вівтарем вказує на високо поставлену особу. Для остаточного індентифікування знахідки вибралися до Гнезна кілька професорів варшавського університету.

ДОЛЯР У ПОЛЬЩІ.

Мабуть найщасливіше почувається тепер „Банк Польскі", бо — після знесення девізового покриття золотого — він позбувся поважної резерви американської валюти. Та назагал аж до останку зберегліося довіря до доляра серед польських громадян. У комунальних щадницях долярові вклади сягають 25 відс. загальної суми вкладів, а в Галичині аж 50 відсотків. До того ще дуже поважна скількість лежить захована по скринях і шафах, — польські банкові кола оцінюють вартість стезавризованих долярів на пів — до цілого міліярда золотих. Це справді сума дуже поважна і врazі, колиб доляр стабілізований був нижче, народне майно Польщі мало би неабияку втрату!

РОЗВЯЗАЛИ „ОРЖЕЛ БЯЛИ".

Польська адміністраційна влада розвязала політичну організацію „Оржел Бяли" тому, що діяльність її була незгідна з новим розпорядком про товариства. „Оржел Бяли" був спершу організацією нелеґальною, хоч ультрапатріотичною, опісля перемінился в санаційну, а вкінці запанував у ній дух опозиційний супроти теперішніх верховодів.

БОЛЬШЕВИКИ ВИДАЮТЬ УТІКАЧІВ.

Преса повідомляє, що на основі умови румунсько-большевицької мішаної комісії большевицька влада видала румунській владі 17 мешканців Бесарабії, які втекли були до СРСР, щоби не служити при війську.

ЗА СКАРБАМИ ВІЗИГОТІВ.

Після смерти римського полководця Стіліха ніхто в Італії не ставив уже опору Візиготам. Цісар Гонорій утік до Равени і в серпні 410 р. Алярих захопив Рим у свої руки. Шість днів тревало грабування горіючої столиці. Крім базиліки св. Петра опустіли скарбниці всіх римських церков, а з Лятерану взяли дорогоцінний бальдахим з масивного срібла, що його дарував цісар Константин. З дуже багато добичею подався Алярих на південь, хотячи дістатися через Сицилію до Африки, але нагло помер у таборі біля Косенци. Візиготи мусіли похоронити його у чужій землі, даючи йому до гробу, тодішнім звичаєм, і його величезні скарби; але щоби їх ніхто не забрав, викопали гріб на дні ріки Бузента.

Докладний опис цього похорону зберігся у Йордана, готського історика VI ст. Від того часу багато людей шукали за гробом Аляриха та його скарбами, а сьогодні хоче Мусоліні знайти в ньому відшкодування за слабу користь з кораблів Каліґулі в озері Немі та санувати ним финанси фашистів. Проф. Фавсто Танціяні прослідив уже цілу течію Бузента і твердить, що гріб Аляриха можна знайти при помочі модерної техніки, навіть без осушування річища. Міністерство освіти та консерваторський уряд Калябрії прообіцяли вже всяку поміч, очевидно під тою умовиною, що ввесь скарб, якого вартість оцінюють на багато сотень міліонів лірів, припаде в цілости державі.

ПОМЕР ЗІ СКАРБОМ.

На дорозі біля села Гарволін (каліський повіт) знайшли трупа 67-літнього Миколи Авнишенка, бувшого російського жандарма, що жив у Польщі на правах азилю. Помер він з голоду та виснаження. На грудях його знайшли шкіряний мішочок, у якому було кілька перстенів і брошок із брилянтами та золоті монети. Все те має вартість 11,000 зол.

МАЄТКИ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

З причини платничих трудноців дідичів варшавське Кредитове Товариство виставило на ліцитацію 244 фільварки на терені воєвідств люблинського і келецького. З тої самої причини виставлено на ліцитацію кількасот камяниць у Варшаві.

РОДИНИ ИДУТЬ З МІСТ НА ФАРМИ.

Доносять з Едмонтону, що з весною скріпився там знов рух безробітних родин на фарми. Провінціяльна комісія дістала зголошення від 100 родин у місті, які бажають поселитися на фармах на північний захід від Едмонтону. З Келгарі зголосилися 60 родин. Є теж зголошення з Медисин Гет. На поселення безробітних на фармах складається домінія, провінція і місто, яке їх припоручає.

СТО ПЯТЬДЕСЯТЬ ТИСЯЧ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ДЕМОНСТРУВАЛИ НА ВУЛИЦЯХ ЛЬВОВА

ВУЛИЦІ СТАРОДАВНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СТОЛИЦІ БУЛИ ЗАЛИТІ УКРАЇНСЬКИМИ ПРАПОРАМИ І ПЛАКАТАМИ З УКРАЇНСЬКИМИ НАПИСАМИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — На поклик митрополита А. Шептицького у Львові відбулося свято „Українська Молодь Христови". Свято це відбулося 7 травня, коли вулиці міста Львова пройшов похід української молоді на площу Сокола Батька. Вже почавши від пятниці, 5 травня, до Львова прибувала українська молодь з ріжних сторін Західньої України. Молодь приїздила до Львова спеціяльними потягами, фірами, автобусами, а то й приходила пішки більшими ґрупами з недалеких околиць. На неділю зійшлися яких 145 до 150 тисяч української молоді, яка взяла участь у недільному поході.

Похід вулицями міста тревав більше як три години. Молодь проходила чвірками в зразковому порядку. Всі дівчата й хлопці були прибрані в жовто-бракитні стрічки, а над ними повівали українські жовто-блакитні прапори й вимальовувалися ріжні плякати з українськими написами. Все було залите українськими хоругвами, прапорами, написами, стрічками й відзнаками. Дівчата проходили в більшости в українських національних строях, а хлопці у вишиваних сорочках; одна ґрупа хлопців відріжнялась від інших своїми козацькими шапками.

Здовж вулиць походови приглядалися десятки тисяч старших Українців, між якими зрідка траплялися Поляки, але Жидів не було видно. Учасники походу й посторонні глядачі нераз зливалися в один могутний спів „Христос воскрес!" Чулося, що отсе тепер знову воскресає Український Нарід в його молодому поколінню й справджуються слова митрополита Шептицького: „Нинішний день хай вам буде памяткою на ціле життя. Хай буде початком кращого й вищого". Вся молодь зложила спільну присягу на площі Сокола Батька, де вона була зібрана в такому числі, що й яблоку не було де впасти.

Старий батько Львів знову побачив на своїх вулицях величезну маніфестацію української національної молоді. Старі мури міста не памятають подібної маніфестації.

СТРАХІТТЯ ГОЛОДУ В РОСІЇ.

РИГА (Латвія). — Тутешня філія газети „Шікаго Трибюн" одержала відомости з Росії, що Калінін і Молотов обїздили Поволже, щоб там на місці розглянути розміри голоду, який навістив цю найбогатшу колись на збіже смугу Московщини. Там вони були свідками страшного голоду, який приводить людей до людоїдства. Калінін приїхав до Москви, щоб післати відповідь президентови Рузвелтови на його заклик до всіх держав, але по вислання відповіди знову поїхав у голодні райони.

В деяких селах умирають на день по кількадесять людей і нема кому ховати їх. Голодні собаки розгризають трупи. В голодних районах лютує тиф. Про пошесть тифу повідомляють також з України, де він особливо лютує в Київі.

ЗГОДА ЧОТИРОХ ДЕРЖАВ.

РИМ (Італія). — Представники Франції, Англії, Німеччини й Італії ухвалили заключити спеціяльний договір цих чотирох держав, яким на десять років вони зобовязуються стриматися від війни. Всі їх міждержавні спори мають бути розвязувані на підставі статута Ліґи Націй та льокарнського договору й пакту Бріяна-Келоґа.

Німеччина має за пять років поволі набути собі право тримати армію нарівні з іншими державами, необхідну їй для оборони своїх кордонів.

МИРЯТЬ ПОЛЬЩУ З ЛИТВОЮ.

ЛОНДОН (Англія). — Вияснилося, що перебуваючий тут особистий представник Гітлера, Розенберг, носиться з гадкою помирити Литву та Польщу, а потім тісно обєднати їх. Тоді Польща дістане вихід до Балтійського моря через Мемель, від якого Німеччина відмовиться назавжди на корість польсько-литовської держави, коли одночасно Польща відмовиться від коридора й Данціґа.

Німеччина готова винагородити грошево всі витрати Польщі на будову порту Ґдиня та на інші влаштування в звязку з данціґським коридором. Розенберг стоїть на тому, що Польщі можна порозумітися з Литвою легко, бо колись вони вже творили одну спільну державу й ті історичні звязки не трудно відновити.

ГІТЛЕРІВЦІ ЗМЕНШУЮТЬ ВОЙОВНИЧІСТЬ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Звертає на себе увагу, що гітлерівці вже не вештаються по вулицях зі своїми величезними револьверами, припнятими до пасків. Крім того загальний їх тон та поведінка стали менше задеркуватими й войовничими.

Гітлер і його помічники переконалися, що брязкання шаблями може привести до війни, яка покладе кінець пануванню фашистів, бо Німеччина супроти своїх сусідів буде ще довго безсильною.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1888.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

БОРОТЬБА ЗА МІНІМАЛЬНУ ЗАПЛАТУ

Боротьба за закон про мінімальну заплату для робітників, яка тепер розвелася в деяких стейтах, зовсім не нова справа. Почалася ця акція ще яких двацять літ тому, а вийшла вона тоді з так званого поступового руху, що був лівим крилом републиканської партії. Якби поступовці могли були тоді добитись ухвалення такого закона хочби в однім стейті, то нині Америка мала би вже готовий досвід з того роду справою. На жаль, ухвали про мінімум платні в тих часах убив своїм рішенням найвищий суд Злучених Держав, признавши таку постанову противною американській конституції.

Рішення найвищого суду не було добре мотиноване. Найвищий суддя Тефт остро його критикував, показуючи іншим суддям з трибуналу, що вони уневажнюють закон не так через те, що він противний конституції, як за те, що він, на думку суду, спирається на фальшиві економічні погляди.

По двацятьох роках справа втихла. Аж прийшла криза, а з кризою збивання цін на товари й на роботу, а по кризі почалась інфляція і зріст цін на продукти. Схоплені між ці дві крайности, робітники побачили, що їх схопили з двох боків, неначе в кліщі: з одного боку збивають платню, з другого — ростуть ціни на продукти. Шукаючи заради на скрутну ситуацію, робітники стали домагатися признання законодатною дорогою якогось мінімума істнування. Та вони памятали добре удар, який цьому рухови завдав своїм становищем найвищий суд Злучених Держав, і стали тепер домагатися признання мінімума заплати для дітей і жінок. Та рівночасно вони чули, що таке саме, яке признається для жінок і дітей, повинно бути признане для мужчин, для робітників. Президент Рузвелт своїм закликом проти обнижування заплати робітникам цей рух сильно піддержав.

Тому можна ждати, що рух за признання мінімума заплати для всіх робітників не ослабне, але зросте. Зі стейтів Ню Йорк і Ню Гемшір, де ухвалено закони про мінімум заплати для жінок і дітей, він перекидається на інші стейти, і від ґарантування мінімальної платні для жінок і дітей перейде певно скоро до ґарантування платні всім робітникам.

Це є неминучий вислід останньої фази розвою американського капіталізму, з його хаотичною продукцією та руйнуючими крізами. Якщо капіталізм залякається таких зарадчих засобів, то він мусить загинути від недуг, які його точать.

Е. Онацький.

ДО ФАШИСТІВСЬКОГО МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

В попередній кореспонденції про „Скорочення годин праці" я вказав на неминучість конфлікту межи „фашистівським" та „большевицьким" світоглядом на формі міжнародньої політики та особливо економіки.

Тут вкажемо лише, що під тим „фашистівським" світоглядом ми розуміємо ріжні націоналістичні- антимарксистські та антиліберальні рухи, що поволі розвиваються в усіх країнах Европи, й навіть світа, та які знаходяться в більшому чи меншому звязку з італійським фашизмом. Серед цих рухів треба особливо згадати про німецький „гітлеризм" або „націонал-соціялізм", як він офіційно називається. Ріжниці між німецьким гітлеризмом і італійським фашизмом є чималі. Досить вказати хочби пункт антисемітизму чи расизму, який в Італії не знаходить ніякого співчуття. Італійський фашизм не знає антисемітизму. Але це не шкодить італійським фашистам вбачати в гітлерівському русі їм найбільше споріднений рух. Вже їх однакове ставлення щодо большевизму, щодо лібералізму, щодо марксизму, — а в закордонній політиці — щодо Версайського та інших мирових договорів. На Великодні Свята в Римі гостювали Герінг, гітлерівський міністер авіяції й теперішній голова пруського уряду, та фон Папен, віцеканцлер Німеччини. Маємо відомости, що між німи та італійським урядом відбулися наради, з яких гітлерівці проголошують своє велике задоволення. Вчора (29 квітня) приїхав до Риму цілий караван гітлерівських спортовців на автомобілях на чолі з герцогом Кобурським. Вони відвідали вищу команду фашистівської міліції, а командант міліції, ген. Теруцці, підніс герц. Кобурському, його двом адютантам та журналістови, що їх супроводив, кинжали міліції, з правом носити їх при всіх публичних церемоніях.

Були тут також англійські фашисти на чолі з сером Мослієм, бувшим членом „лейбор парти", а тепер головою британських фашистів. Мослі був принятий у Мусолінія, сфотографувався з ним разом з усім своїм відділом (ця фотографія зявилася в італійських часописах), прийняв участь в усіх тутешніх церемоніях, звязаних з днем 21 квітня (днем праці та народження Риму). На принятті у секретаря фашистівської партії, Старачe, Мослі отримав з рук секретаря фашистівський прапор, який від того моменту, як проголосив Мослі, зробився офіціяльним прапором британських фашистів.

Ваш кореспондент мав нагоду бачитися й розмовляти з сером Мослієм. Уважаю, що для американських, а особливо канадійських читачів буде цікаво довідатися трохи більше про британських фашистів.

Сер Мислі є молодий ще (років 35) чоловік; високий, здоровий, з енергійними, але й мягкими рухами, та з ясними, ніби дитячими очима.

Питаю його:

— Чи приняття з рук секретаря італійської фашистівської партії прапора, а також участь британських фашистів у церемоніях 21 квітня, означає залежність британських фашистів від італійського фашизму?

— Зовсім ні! Британський фашизм є цілковито незалежний від італійського фашизму, й має свої власні завдання та свої власні методи. Наше паломництво до Риму означає лише визнання з нашого боку, що фашистівська **ідея** зродилася **перше** в Римі.

— В чім власне ви вбачаєте фашистівську ідею?

— В намаганню утворення нового суспільного ладу, що мав би заступити віджилий ліберальний лад і поклав би кінець отруйливим впливам соціялістичних та комуністичних утопій. Програма британського фашизму, як і фашизму італійського, зосереджується навкруги концепції корпоративної держави. В моїй книжці "The Greater Britain" я відзначив, що "Корпоративна Держава" означає націю, зорганізовану, як людське тіло, означає державу, в котрій життя спирається на "team-work", себто на спільній роботі, подібній до тої, що її розвивають спортовці підчас змагання, коли кожний працює не для своєї власної перемоги, але для перемоги своєї групи, що означатиме і його перемогу. "Корпоративна Держава" вимагає утворення корпорацій, які представлятимуть спільні інтереси робітників, промисловців і споживачів. Така корпоративна концепція веде до утворення парляменту, як збору представників всіх корпорацій, людей практичних, а не якоїсь говорильні, що моглаб складатися з самих адвокатів або агентів біржі. Ми надіємося дійти до нашої мети мирними засобами, але, якщо ми будемо до того примушені, ми не завагаємося вжити й засобів революційних. Інтереси держави й громадська свобода індивідуума мусять служити двома головними стовпами нового будинку. Існуючі тепер привілеї будуть скасовані, але кожний громадянин матиме можливість підноситися до гідности першого громадянина нації.

— Які ваші сили?

— Наш рух ще молодий, але він дуже швидко поширюється. маємо вже 370 секцій, розсіяних по всій Англії. Що дня відбуваються наші мітинги, які приваблюють все більше цікавих. В самому Лондоні відбуваються що дня по два мітинги. Згідно з останніми відомостями маємо вже до міліона записаних членів.

— Мусимо поспішатися, — закінчив з симпатичною усмішкою сер Мослі.—Старий світ валиться, а якщо ми не підведемо нових підмурків під европейську цивілізацію, вона буде безжалісно знищена. Мусимо боронитися спільними силами від нових варварів. Мусимо самі валити старі мури, які, замісць давати охорону, загрожують з хвилини на хвилину розчавити нас. Лише корпоративна держава зможе розвязати нечувану кризу.

СЛАВЯНСЬКА „СОЛІДАРНІСТЬ"

Сказав котрийсь з англійських політиків, що в ніяких інших народів не зустрінеться такої великої нетерпимости і безоглядности, як серед славянських народів. Розуміється, що на думці мав він пануючі славянські народи. І дійсно, цьому твердженню не можна відмовити слушности і на це можна навести цілий ряд доказів. Жеж історія останніх літ підтверджує вповні ці слова зрівноваженого Англійця. Зокрема ми, Українці, на власній шкірі дуже гірко відчуваємо ту т. зв. славянську „солідарність".

Вже сам факт, що ідея славянської солідарности або т. зв. славянофільство зродилося в царській Росії, відомої зі своєї національної нетерпимости, а яка то ідеольогія лягла в основу офіційної політики Росії, надала цій ідеї властивого посмаку. Всеж таки ця ідеольогія знайшла серед деяких славянських народів, головно тих, які безпосередньо не сусідували з Росією, податний ґрунт. Між іншими засліплена величю російської імперії й придавлювана в свойому розвитку довоєнна Сербія взяла славянофільство за своє політичне „вірую". З цим кличем вступила вона в Світову Війну.

Тісне опертя на Росію з одної — визволення південних Славян і створення спільної держави трох південно-славянських народів, це є Сербів, Хорватів і Словінців, з чужого ярма з другої сторони, було практичною програмою славянофільської політики довоєнної Сербії. Тут треба зазначити, що у відношенні до двох інших південно-славянських народів Серби видвигали засади повної рівноправности.

Та ця славянська солідарність тревала так довго, як довго Серби не були панами положення. З хвилею створення югославійської держави сербська нетерпимість супроти обох інших славянських народів почала виступати з щораз більшою гостротою. На цьому тлі доходило і доходить в Югославії до просто трагічних конфліктів. Згадати би лише про вбивство народнього провідника Хорватів — д-ра С. Родіча, в білгородському парляменті.

Гострий цензорський режим, що панує в Югославії, не перепускає відомостей про ці внутрішні національні тертя, які дійшли там до великого загострення. Тому тихо й непомітно перейшов у чужій пресі теж великий політичний процес проти бувшого провідника хорватської хліборобської партії, д-ра В. Мачека, що відбувся перед кількома днями в Білгороді.

Д-р Мачек відповідав за державну зраду, якої нібито допустився тим, що підписав т. зв. загребські резолюції. А резолюції ці, твердить акт обжаловання, мали на цілі відокремлення Хорватії й створення з хорватських земель окремої держави. Зновжеж д-р Мачек боронився тим, що хорватські політики, які підписали загребські резолюції, бажали лише перебудови держави в її теперішніх межах. Вони виступають проти сербської гегемонії, а заявляються за федерацію південних Славян. Та білгородський суд перейшов над цею заявою хорватського політика до денного порядку й у висліді засудив його на кару 3-літньої тюрми.

Для характеристики політичного тла цього процесу може послужити хочби те, що до оборони підсудного зголосились аж 710 хорватських оборонців. Що більше, перед початком процесу ці чолові хорватські провідники, які підписали були загребські резолюції, переслали судови спільну письменну заяву, що вони солідаризуються з обжалованим. Значить, сербський суд судив не самого д-ра Мачека, але цілий хорватський нарід, не за що інше, лише за сповнення цих прав, до виповнення яких зобовязався був білгородський уряд ще в 1918 р.

Як відомо, Югославія, чи, точніше кажучи, білгородський уряд, належить до цеї групи, яка завзято обороняє непорушність мирових договорів, і на кождому кроці заявляється проти ревізії мирових договорів. Та ця святість мирових договорів має, на думку білгородського уряду обовязувати лише чужі чинники. Про святість цих міжнародніх зобовязань, що торкаються внутрішнього життя Югославії, там не думається й про них не згадується. Забули теж Серби про деклямовану ними до війни славянську солідарність, бо сьогодня цей клич може бути вже пустою, до нічого не зобовязуючою фразою.

Політичний процес д-ра Мачека кинув ярке світло на національні відносини в Югославії, яка до речи кажучи, хоче за всяку ціну задержати характер одної національної держави. Таких держав мирові договори створили цілий ряд і вони стали головними огнищами неспокою в післявоєнній Европі. А в цьому ряді славянські держави займають головне місце.

(„Новий Час").

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(14)

9. 9. Вчора вечером прийшов наказ, який дозволяє Галичанам опустити ряди Армії У. Н. Р. Галичанам — старшинам в курині відібрано команду сотень. Все це стоїть у звязку з переходом херсонської дивізії ген. Кравса через Косів—Чорногору на Закарпаття. Також зі збірної бригади нашої групи втікли 6 старшин та 16 козаків з херсонською дивізією. Всі козаки-Галичани нашого куріня скористали з цього приказу й зголосили свій відхід домів. Зі старшин опустили курінь самі боєві хлопці: пор. Лисий, пор. Волощак, пор. Левицький, підхор. Левченко, підхор. Браташ. Хто хоче остатися, мусить підписати прирeчення „вірної та обовязкової служби" У. Н. Р. — Ворог розбив міст на Дністрі біля Нижнева, щоби наші не робили випадів за ріку. Через великі дощі Дністер зібрав водою — тому на фронті спокій.

10. 9. Тому, що адютантови куріня вдалося мене переконати, щоби я, як командир технічної сотні, остався в курині, зробив я це без ніяких особливих зобовязань. Добровільне перебування в Армії У. Н. Р. уважаю вистарчаючою запорукою виконування обовязків українського жовніра. Частина військ завагонувалася на ст. Палагичі й поїхала на Городенку. Решта йде й минаємо м. Товмач, с. Озеряни, с. Хотимир — до м. Обертина, де ночуємо.

11. 9. Рано минаємо села: Чортовець, Тишківці, м. Городенку до с. Серафинців, де стоїть ціла наша дивізія у військовім запасі.

12. 9. Неділя. Відвідую знакомих товаришів з гімназійних часів. Серафинці — це свідоме, велике село. Румуни стягнули свої війська на границю (4 км. відсіля), бо бояться переходу наших на Буковину.

13. 9. До села приїхала наша артилерія, бо готуємося до прориву червоного фронту через Дністер під с. Городницею. Звільнених з куріня старшин-Галичан ген. Удовиченко не пустив домів, бо вони потрібні та за їх згодою приділив їх до етапного куріня полковника Петлюри (брата головного отамана). Генерал здивувався, що командир куріня з легким серцем відпустив боєвих старшин, поступаючи шорстко з тими, які ділом на фронті доказали свою відвагу. Алеж хіба можна брати поважно поведення чоловіка, який з поручника підвищив себе десь в підполковники. Довідуємося, що наказ проти Галичан видали ті „малороси"-штабовці, які хотілиб поділити нас на Галичан і Придніпрянців та ослабити українську армію. Ці „малороси" мають за собою буйну минувшину: з української армії втікли минулого року до Денікіна, а відтак після розгромлення ці банди „пристроїлися" ц. р. по наших штабах та інтригують. Їхнім інтригам можна й приписати у великій мірі причину повільної організації армії, незасмотрення її в найпотрібніше та ті всі „пописи", які дійсно відчуває фронт, а ще більше місцева людність.

14. 9. Курінь виходить в ночі над Дністер. Наші гармати бють цілу ніч за червоних за ріку. Прорив удається між селами Жежавою й Городницею. Під охороною та при допомозі гарматнього й скорострільного вогню переходить наш курінь збудованим понтовим мостом Дністер під слабим обстрілом червоних. Це єдине щастя, бо міст слабий через брак більше понтонів.

15.9. Українська армія проломила ворожий фронт та перейшла Дністер. Між комуною був тут також т. зв. 2. галицький курінь з мобілізованих Галичан, які розбіглися. Наша кіннота пігнала вперед за червоними, що не ставлять ніде опору. Доносять, що московський реакціонер ген. Врангель розбитий на півдні України, відступив на Крим. Тепер розсилає він своїх „представителей" по всіх державах, просячи помочі, а нам обіцяє навіть (!) автономію... Вершок московської нахабности. Між Поляками й большевиками ідуть вступні переговори в Мінську, а тепер маються перенести до Риги. Червоні ще зволікають, бо сподіваються кращих умовин для себе на фронтах.

16—17. 9. Через новозбудований міст переходить ціла дивізія Дністер. Курінь пігнався далеко вперед, бо з комуни ні сліду, так швидко втікла. Оповідають селяни, що була це сама „голеча", яка живилася по селах, ба навіть задумувала на зиму зареквірувати в селян коням. Поляки ідуть вперед у тернопільському районі. Ведуть вони якісь окремі переговори, полишаючи „союзника" на боці. Наш уряд мав звернутися в цій справі до них, але це осталося без відповіди.

18. 9. Прибуваємо через с. Жежаву до с. Дзвиняча. При бригаді осталася ще польська жандармерія, яка нині вмішалася в заряджения пор. Сеника з бригади відносно доставі підвід, тому, що він забрав її польських кольоністів. Сеникови було цього забагато й як стій скочив на коні до „сержанта" та „заїхав йому в морду". Старий полк. Бурковський засміявся й обернувшися покрутив свій козацький вус й сказав: — оце молодець. Може вже зникне та причепа від нас, яка всюди пхає свого носа та слідить поступки бригади.

19. 9. Доходимо до м. Тлустого (14 км.); по дорозі не стрічаємо ніяких частин, — ні влади. Куди втікала комуна невідомо, бо селяни не бачили: наче під землею пропала. Стрічаю знакомих, бувших стрільців моєї сотні в галицькій армії. Оповідають, що червоні розбіглися на всі боки. Минаємо с. Свидову, чисте, гарне село з гарними народніми строями дівчат, і с. Улашківці, відпустове місце. Большевики зачали були молотити в кождім селі збіже дідичів і багатших людей та мали із нього одну частину дати бідним, щоби їх собі приєднати. Минаємо лісничівку „Галилея" й ночуємо в спаленім у великій війні місточку Озерянах. Тут комуна установила була міліцію з наших і Жидів, яку арештувала наша кіннота. Червоні тут господарили добре. Ладналися до поділу поля, а метрикальні книги парохії мали бути передані до громадського уряду. Робили вони тут „мітінги", особливо проти церкви та за переведення кольонії. За короткий час мали червоні деякий успіх, особливо серед бідніших, яким вони обіцяли цілу владу.

20. 9. Виходимо рано через с. Козачину, с. Ланівці до м. Борщева. Місто тепер без влади; комуна втікла зараз після нашого прориву. Борщів був осередком червоної влади на цілу цю околицю. По мурах розліплені ще до нині ріжні розпорядки большевицьких наїзників. Важніші з них здираю на памятку. Замітна відозва повітвійськома Годлевського, бувшого старшини Армії У. Н. Р., що завзивав вступати добровільно в червону армію. „Визволення наспіло Вам з приходом Славетної Руско (зн. Московської)-Української Червоної Армії" і т. п. звучить у цій відозві. Велика відозва Галицького Революційного Комітету, підписаного Затонським, Бараном і ін., в якій комуна плює на все, що самостійницько-українське, — на всіх наших вождів, а вже найбільше попало головному отаманови. Ще цікавіщий документ червоного наїзду — це Декрет Галревкому ч. 1. і ч. 2. про встановлення „Соціялістичної Радянської Влади" в Галичині та про відділення церкви від держави і школи від церкви. Цими декретами хотіли червоні за місяць своєї влади розвязати по свому ці відносини. Скоро взялися до цього, а ще швидше втікли звідсіля. Ночуємо в с. Циганах (8 км.), в якому є також польський костел.

(Далі буде).

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Вільні Козаки, від. 316, повідомляє, що спеціяльні збори відбудуться в четвер, 25-го травня, точно в годині 8-ій ввечір, в товариському домі, 102 Joiner St. Просяться всіх членів прийти на ці збори, бо є деякі справи до полагоджения, як рівнож делегати здадуть справоздання з 18-ої конвенції У. Н. Союза. — В. Гурянський, секр.

ЦЬОГОРІЧНІ МІЖНАРОДНІ СТУДЕНТСЬКІ ЗЇЗДИ

Цього літа, як звичайно кожного літа, має відбутися ряд всесвітніх студентських зїздів: XV. Конґрес Всесвітньої Студентської Конфедерації, від 26 серпня до 2 вересня; XII. річна конференція Всесвітньої Студентської Помочі — у кляшторі Етталь у Баварії, від 27 липня до 3 серпня й кілька менш визначних.

Найбільше значіння має безперечно Конґрес Конфедерації, хоч вона й переживає нині тяжку крізу в звязку з виступленням з її складу студентства кількох країн, (Злучені Держави Швеція, Данія й ін.), але не виключене, що країни сецесіоністи повернуться ще до її складу. Дуже бажано, щоби Центральний Союз Українського Студентства й цього року, (за цим уже є 12-та річна традиція, від 1921 р.) взяв участь у зїзді як Конфедерації так і Помочі, й то участь більш численну, ніж то з причин матеріяльних було на конґресах 1931—1932 рр. у Букарешті та Ризі, коли цілу широку Україну заступав лише один делеґат, якому не вгнатися було на засідання шістьох комісій (орґанізаційної співпраці, подорожей і міжнародніх зносин, спортової та ін.) та пленуми.

Конференція повстала в листопаді 1919 р. в Страсбурґу, коли до її складу прилучилося студентство лише сімох країн. Українське студентство було приняте до складу конференції в квітні 1921 р. на конґресі в Празі й від того часу не зважаючи на численні спроби усунути заступництво України з боку деяких „щирих приятелів", очевидно, зпоміж т. зв. „братів Славян", бере чинну участь у житті конференції, яка від того часу, хоч і досі ще не стала всесвітньою у стислім розумінні цього слова, бо німецьке студентство й досі до неї не належить, проте з року на рік поширювала й поглиблювала коло й обсяг своєї діяльности.

Ті вперті й галасливі, хоч і незмінно невдалі, зусилля, які нераз робили славянські сусіди України для усунення заступництва українського студентства із складу Конференції, лише компромітували в очах загалу учасників конґресів Конфедерації політичні методи ворогів України й тимсамим ішли на рахунок чистого зиску й придбань пропаґанди української справи на міжнародній арені.

Треба віддати належне признання керовникам українського студентського руху повоєнних років, які цілком своєчасно звернули увагу українського студентства на важливість його безпосередньої участи у всесвітнім студентськім житті...

Одночасно з цьогорічним Конґресом Всесвітньої Студентської Конференції відбудеться там же, у Венеції, зїзд заступників студентської преси й всесвітній зїзд студентів-правників.

Від 1 до 10 вересня ц. р. в Турині під протекторатом Всесвітньої Студентської Конфедерації відбудуться пяті студентські міжнародні змагання, але, на жаль, у сучасних умовинах українські студенти навряд чи зможуть взяти участь у цих змаганнях.

Цими днями відбувся у Білгороді (Сербія) студентський зїзд малої антанти, який треба вважати за певну спробу сил, хоч і в досить скромних рамцях, перед конґресом Конфедерації, який цього року, з огляду на досить рішучі зміни в політичнім житті деяких країн Европи, може бути цікавіший і бурхливіший ніж ряд попередніх конґресів, хоч це, очевидно, ще не може бути ґарантією успішности його праць.

У Софії при кінці червня має відбутися зїзд студентства т. зв. „ревізіоністичних країн" — Німеччини, Італії, Угорщини Болгарії, Хорватії, Македонії й інших. Цей зїзд, також як і недавній білгородський, можна вважати за певного роду „вступ" чи „передмову" до венецького конґресу, хоч підготовчий комітет зїзду ревізіоністичного ставить перед собою трівкіші завдання — причинитися до загальної переміни політичного статуту середньої та південно-східньої Европи.

Отже, як бачимо, ріжноманітність (під якими хочете оглядами) цьогорічних студентських міжнародніх зїздів просто вражаюча...

Українське студентство, а з ним разом і ціла українська суспільність, як у краю так і на еміґрації в Европі та в Америці, мусить конче забезпечити репрезентаційному орґанови українського студентства—СЕСУСови — можливість участи на Конґресі Конференції у Венеції.

М. Подолянин.

ДЕНЬ МАТЕРИ.

В Америці завівся гарний звичай святкувати день матери. Цей гарний американський примір зачинає вводити в життя цілий світ, ціле людство земської кулі. Наш президент проклямував день свята матери на другу неділю травня, й не одна мати сподівається від своїх добрих дітей дарунку від дітей, які люблять її, як матери правдиво належиться. Мати вміє про своїх дітей дбати. Завжди пильнує своїх дітей, а особливо мати має клопоту, коли дитина захоріє. Мати завжди рада бачити свою дитину здоровою, веселою й щасливою. Добра, характерна дитина, коли вона виросте в люди, вміє оцінити заслуги своєї матери, а тому така дитина ціле своє життя старається своїй матері за її материнську любов і турботи щиро віддячитись. Навіть і по смерти матери добрий син чи дочка справляють гарний похорон і ставлять дорогий памятник на її гробі. Добрі діти не жалують грошей, не жалують нічого для своєї матери. В них мати є найдорожчим скарбом світа.

Нераз і мати домагається, й то слушно, від своїх дітей любови для себе. Та це лише від тих, котрі не вміють оцінити любови матерного серця. Діти скорше йдуть до матери й нераз мати їх охороняє перед гнівом батька, коли вони в дечім провинилися. Діти знають, що матерне серце таке добре, що воно не позволить, щоб навіть батько їх карав часами понад міру.

Тому не дивниця, що світ почав урочисто святкувати день матери. Добрі діти, коли їх мати жиє, справляють їй дорогу одіж, або стараються купити їй таку памятку, щоб тішилась, доки жити буе. Так поступають добрі діти зі своєю мамою. Треба було довгих віків, щоб люди вміли оцінити значіння матери й створити свято в честь її імени. За матерне виховання й науку дітей світ став поважати її.

Та ми маємо ще другу матір, котру таксамо кождий культурний нарід любить, уладжує в її честь свята і складає їй дарунки. Цією матірю є „освіта", книжка, часопис. Є народи, котрі без книжки й часопису не можуть обійтися, не можуть жити без них. Вони пнутся з останнього, щоб мати книжку й часопис, а то й кілька. Книжка й часопис виховує нарід, вчить порядку, вчить господарки та всіх наук; вона вчить, як лікувати людей. Найрозумніші люди світа й найбільші вчені шукають собі порад у книжках. Одним словом, книжка й часопис зачинають бути нам другою матерю, починаючи від 6—7 літ, яка потім все наше життя дає нам вказівки, як треба жити. Книжка не покидає нас сиротами, хіба ми самі від неї утікаємо, нею погорджуємо і не хочемо звертатися до неї за наукою й порадами. Таких недбалих у нас багато є, а тому не дивниця, що 40-міліоновим народом цілий світ погорджує й не співчуває нашій долі. Інші про нас говорять: „Коли вони не приймають світла в свою власну хату, не дбають про свою власну матір — про освіту, то пощо їм воля, нащо їм щастя вільної людини, коли вони волять самі блукати в темряві. Пощо їм ще турбуватись управою своєї держави, коли ту роботу зроблять за них окупанти-гнобителі?"

Дійсно, ми воліємо блукати в духовій неволі, щоб тільки не мучити нашого мозку якоюсь там книжкою. Признаюся, і я замолоду легковажив науку, а тепер у мене лице паленіє від сорому. Болить мене, коли бачу, як у потязі всі люди читають свої книжки й часописи. Ніхто з них не соромиться читати своєї часописи чи книжки; навіть їх молодіж читає своє. А де наша молодь?

Ось тут бачимо, хто з народів шанує свою другу матір, а хто цурається її. Нарід, котрий любить і шанує свою матір — просвіту, ніколи не тягне чужого ярма на своїм карку, а є своїм господарем на своїй землі й не є слугою, невільником інших. Хтож дає життя освіті та її творить? Люди вчені, люди ума й серця. Вони є тими чудотворцями, котрі створюють своїм умом дорогу нам і пожиточну матір — освіту. Тому ми повинні старатися всіма силами якнайбільше таких творців культури мати й підтримувати їх, а не нищити їх, не підривати їх праці й не обезсилювати їх у тяжкій боротьбі за своє істнування.

Н. К.

Озон Парк, Н. Й.

ЯК НА ЗАКАРПАТТІ ХОРОНЯТЬ ЧАРІВНИЦІ.

З Берегова повідомляють про таку подію:

У Великій Лучці жила стара жінка, про яку вірили, що вона чарівниця. Вона померла. Та з її смертю не минувся страх простолюддя, бо люди ті вірили, що по смерти вона може вернутись і її сила може бути ще більше, бо вже буде невидна. Щоби померла чарівниця не могла більше вернутися на світ, то їй до лівої пяти прибили підкову, щоби, колиб і вернулася, звернула на себе увагу людей відголосом підкови. На животі вималювали тій жінці хрест, щоби втратила чарівницьку силу, до уст їй насипали маку, щоби, як буде проклинати, знали, де погубила мак і кого прокляла. В вуха запхали їй чіснику, щоби їй були прощені гріхи. Одна невинна жінка била потім „чарівницю" лопатою, щоби витовкти з неї чорта. Всі мітли, що їх знайшли в її хаті, спалили, щоби не могла прилетіти на мітлі. Потім покійницю поклали в труну, добре позабивали віко цвяхами, а всю хату старанно викурили. При співі відповідних пісень похоронили „чарівницю" поза цвинтарним муром.

Про цей похорон довідалася чехословацька жандармерія та повела слідство.

— Відколи Джонсон утратив усе своє майно на біржі, покинула його одна половина приятелів.

— А друга половина?

— Ця ще не знає, що таке нещастя приключилося Джонсонови.

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(5)

Дійсно, і п. Віктор Кулябко-Корецький, великий землевласник з Полтавщини, — п. Микола Савицький, великий землевласник з Чернигівщини (щоправда лише протягом місяця вважав за можливе перебування на цій посаді) й п. Сергій Варун-Секрет, великий землевласник з Херсонщини, колишній член Державної Думи правого напрямку — всі вони були звязані з Україною, всі вони мали тут чималі маєтки, але хтонебудь з них чи вважав себе за Українця не тоді, коли за це навіть добре платили, а тоді, коли це вже навіть було небезпечно?

Усі ці добродії зникли з українського політичного обрію, як тільки насунулися на Україну хмари.

З директорів департаментів міністерства внутрішніх справ шановний автор згадує лише за одного — Юрія Старицького, а слід булоб згадати ще принаймні й за директора такого важливого департаменту, як Державної Варти, славнозвісного Петра Акермана, пасинка відомого царського міністра юстиції Муравйова. Цей пан Акерман, колишній прокуратор віленського окружного суду, не тільки не мав жадного відношення до України, але навіть вважав за можливе прилюдно в офіційних розмовах уживати таких виразів щодо української мови: „етот собачій язик", „ета собачья мова". Це той п. Акерман, що, коли йому колись своєчасно не подали автомобіля до ресторану „Континенталь", де, властиво кажучи, містилася філія його службового кабінету, страшенно обурився з цього, викликав цілий загін державної варти й, стоячи на чолі його, правда, може й не зовсім твердо на ногах, повів його в правильну атаку на ґарадж міністерства й одержав цілковиту перемогу; той п. Акерман, що дуже старанно підбирав членів цієї самої державної варти, головно з колишніх жандармів та поліцаїв царських часів. Отже не даром літери на наплечниках членів державної варти „Д" „В" київське населення читало, як „дай взятку"; той Акерман, що протягом усього часу гетьманату стояв на чолі цього політичного департаменту, старанно перетворюючи його в точнісіньку, може значно й зменшену, копію царського департаменту поліції щодо України й всього українського, що в його руках зосереджувалося керівництво всіми політичними арештами на Україні, що по поваленню гетьманату зник, передбачено захопивши з собою чималу суму державних грошей.

Такий був центр, а що уявляла собою периферія? Київським столичним отаманом був ґенерал Ханухов, одеським міським — ґенерал Мустафін, миколаївським — ґенерал де-Бонді.

За них і за їхнє ставлення до України навіть і шановний автор вважає за краще промовчати (стор. 261).

Далі, по гетьманському перевороті було звільнено всіх ґуберніяльних та повітових комісарів Центральної Ради та негайно заміняно на ґуберніяльних і повітових старост — треба було заманіфестувати корінну зміну на місцях.

Шановний автор сам примушений заявити, що при цьому було чимало невдалих призначень, але всетаки, захищаючи ці призначення, каже, що переважна більшість старост були місцеві земельні власники; „дуже мало було людей, якіб служили на адміністраційних посадах за старого режіму (всього таких було 3—4"), каже він (стор. 91).

Тому одіозність цих призначень для українських національних кругів тільки в нечисленних випадках мала рацію, каже далі шановний автор. Але невжеж гадає шановний автор, що ці призначення на вищі адміністративні посади на периферії великих земельних власників Росіян, Поляків, зросійщених Українців не мали бути одіозними для українського селянства, бо в такий спосіб незакінчені суперечки, суперечки за землю поміж зазначеними великими земельними власниками та українськими селянами малиж вирішувати саміж позивачі в цій справі — великі земельні власники?

Назавждиж уже минули часи повітових маршалків та земельних начальників, коли на чолі місцевої влади повинні були стояти місцевіж великі земельні власники, втілюючи в собі й адміністраторів, і батьків-опікунів місцевого селянства.

Це з одного боку, а з другого — щодо одіозности цих призначень для українських національних кругів, то сам шановний автор змушений зазначити за призначення на київського ґуберніяльного старосту п. Ів. Чартарижського, колишнього мирового посередника, а потім ґубернатора окупованої Тернопільщини за часів Бобринського.

Цеж занадто яскравий приклад, як гетьманський уряд заманіфестував свій український національний напрямок призначенням на столичного ґуберніяльного старосту людини, яка нищила все українське в нещасній окупованій за часів царату Галичині, людини, яка ввесь час не знала для Українців іншої назви, як „Мазепинци".

Або харківський ґуберніяльний староста ґенерал П. Заліський — „добрий адміністратор і по своєму патріот України (чи не защиро роздає шановний автор ці епітети?), але він уважав, що Українці можуть добре обійтися з готовою вже московською мовою й не потребують зовсім творити якусь нову мову й нову культуру" (стор. 92). Чи, як сам п. Заліський пише за себе: „украинскую „мову" не признавал, как нововеденіе никому не нужное и очень тормозящее всю деловую жизнь". (Ґенерал П. Залескій. Южная армія". „Донская Лѣтопись" № 3, стор. 235).

До речі, цей ґенерал Заліський зараз же по усуненню з посади ґуберніяльного харківського старости, або, як сам він її називає, „губернатора в Харкове", кинувся до найактивнішої участи в формуванні так званої „южної армії" з її отвертими гаслами „армія національна і монархічна".

А хтож були інші?

За помічника київського ґуберніяльного старости був п. Платон Забугин — попереду урядовець для особливих доручень при київському ґенералґубернаторі, а потім він стояв на чолі брідського повіту за часів зазначеної вище окупації Галичини.

Наведемо ще кілька знайомих назвищ серед повітових старостів на Київщині: київського повіту — Микола Григорів, колишній мировий посередник перед війною; бердичівського — Іван Машир, колишній київський поліцмайстер; уманського — Ібрагим Солтик, колишній черкаський ісправник; васильківського — Володимир Троцький, колишній мировий посередник.

На Чернигівщині: за ґуберніяльних старостів були: попереду Савицький (за нього ми вже згадували), потім Микола Висоцький, колишній земський начальник. Повітові старости: чернигівський — Михайло Малахів, колишній неодмінний член ґуберніяльної землеустройної комісії, помічник його — Кость Котляревський, колишній земський начальник, потім член ґуберніяльного „присутствія по крестьянським делам"; борзенського — Лев Білозерський, колишній член землеустройної повітової комісії; ніженського — п. Микола Висоцький (щойно за нього згадували); сосницького — Кость Імшеницький, колишній земський начальник; козелецького — Вітольд Кринський, колишній член землеустройної комісії; кролевецького — Ілля Соломка, колишній земський начальник; стародубського — Федір Кибальчич, цей служив у судовій офіції; суразького — Кость Іванов, колишній земський начальник; новозибківського — Іван Лістовський, земський начальник; глухівського — Микола Бірвар, член землеустройної комісії; конотопського — Сергій кандиба, земський начальник; городнянського — Володимир Тризна, колишній земський начальник, а потім член „ґубернського по крестьянским делам присутствія"; остерського — Дмитро Вишневський, земський начальник; ізяславський повітовий староста на Волині — Шабельський, колишній віце-ґубернатор; гомельський повітовий — князь Олександер Волконський, колишній земський начальник.

Ми перечислили 22, а не 3—4, як каже шановский автор, лише нам знайомі назвища осіб, що служили за царських часів на адміністраційних посадах і причому ще не досить „специфічних" посадах. За решту ми не знаємо.

Майже всіх зазначених осіб було, зрозуміло, усунено з тих або тих посад ще 1917 року за часів тимчасового уряду; не мали змоги вони служити, зрозуміло, за часів Центральної Ради й ставилися вони до всього українського як до політично їм ворожого; тепер же з призначенням їх на відповідальні посади вони також, зрозуміло, мали рацію гадати, що це є поворот до минулого, замаскована реставрація тих добрих часів, коли вони також стояли при владі.

(Дальше буде)

Між адвокатами.

— Якжеж тобі вдалося оборонити обвинуваченого?

— Я доказав, що він пять літ був у заведенні для божевільних.

— А він дійсно був?

— Так, як лікар.

СЕРЕД КНИГ І ЖУРНАЛІВ.

„ВІСТНИК": Місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя.

Перед нами лежить 5 книжка цього місячника, який продовжує славні традиції Л. Н. Вістника, що припинив своє існування з браку відповідних засобів. В цьому черговому числі, як і в попередніх, є багато надзвичайно цікавого й цінного матеріялу як з красного письменства так і з публіцистики. Як завжди, надзвичайно гарний підбір віршів молодих авторів, а з кождого їх рядка бренить завзятість, свіжість, відвага й любов до свого народу й до свого краю та заклик до боротьби. Читаючи вірші у „Вістнику", бачиш і чуєш, що родиться нове українське покоління, що вже народилась нова українська література: бадьора, відважна, завзята й войовнича, яка вихована характерні покоління українського народу.

Улас Самчук далі містить свої оповідання та замітки, які завжди на себе звертають увагу красою мови, притім і простотою. Цей молодий письменник має надзвичайно багату й гарну народню мову та відчуває її до найдрібніших відтінків. Читаючи його твори, впиваєшся пахучістю звичайної народньої української мови, літературно ним опрацьованої. Таксамо й зміст його творів завжди оригінальний і дуже цікавий.

Не сходить зі сторінок „Вістника" і **Юрій Липа**, цей молодий український поет-публіцист, що визначається своєю завзятістю, смілим летом думки, нестриманою войовничістю за свій нарід, за свій край. Такі письменники виховують волю й тверді, незломні характери в тих, хто їх читає, а тому вони виконують величезне завдання, скріплюючи духово українських борців на всіх ділянках національного життя й готуючи нові кадри для їх доповнення.

В черговому числі „Вістника" є дальший тяг прецікавих спогадів проф. **Ст. Смаль-Стоцького.** Шановний автор дуже цікаво оповідає про давно минуле життя в „Немолові", яке характеризує цілу епоху з життя українського народу під Австрією. В простих словах, спокійно, автор цікаво розповідає про те, що вже давно минуло й, не вернеться, але знати його — надзвичайно цікаво. Бо знаючи те минуле, пізнаєш закони й умовини розвитку нашого народу, та пізнаєш причини певних явищ у сучасности.

Гарний нарис дає **А. Річицький** у своїй розвідці „Боротьба душ у Достоєвського". В цій розвідці автор доказує, що у великого російського письменника Достоєвського все боролася приспана українська душа зі штучно вихованою на Московщині московською душею. Отся боротьба двох душ лягла в основу багатьох творів Достоєвського, які можна цілком зрозуміти лише тоді, коли дізнаєшся докладно про боротьбу тих двох душ у Достоєвського.

Дмитро Донцов, як і в кождому числі, дає прекрасний публіцистичний нарис і критичний огляд певного сучасного явища. В черговому числі, він говорить про „Кінець російської революції". Автор, як завжди так і тут, захоплює читача своєю оригінальністю думки, відважністю висновків і ясністю викладу. Поза тим у „Вістнику" є чимало гарних перекладів з ліпших творів світових письменників та багато інших заміток, критика на книжки, перегляд життя й т. д.

Треба лише висловити жаль, що багато Українців не мають нагоди й пожиточного задоволення читати цей одинокий і притім дуже гарно редагований український національно-боєвий місячник. А треба читати його для себе, для поширення свого світогляду, для удосконалення свого національного почуття й знання, для чудової розваги й корисної насолоди. Хто його не читає, той багато тратить. „Вістник" повинен знайтися в хаті кождого свідомого Українця, який уміє і любить читати.

В. К.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Концерт Музичної Школи й Незалежного Народнього Хору.

Музична Школа й Незалежний Народний Хор під управою п. Григорія Павловського дали певний доказ своїх артистичних здібностей на концерті дня 16 травня в Українській Галі. Впорядчики цього концерту, а то п.п. Филип Дубас і Григорій Павловський, ще раз показалися фаховцями на музичному полі. Зачуваємо, що п. Филип Дубас виїжджає цього літа до Ляйпціґу в Німеччині на продовження своїх музичних студій. Ми певні, що його дотеперішнє вишколення й здібности ґарантують йому певний успіх у його професії й що наш славний скрипак-соліст принесе славу українському народови.

Басові соля п. Г. Павловського насолоджували публику, а з вдячности вручено йому кошик цвітів. Ново зорганізований Незалежний Народний Хор виявив свою велику артистичну вартість. В наших хорах звичайно відчувається брак мужеських голосів, а якже в тім хорі оправдати недостачу сопранів? Чи може гарні дівчатка не люблять „старого" Павловського? Присутні делегати Українського Робітничого Союза, які в тім часі мали конвенцію в Филаделфії, не могли налюбуватись таким гарним вислідом концерту й піддавали думки приїздити до їх місцевостей з цею трупою, запевняючи про добрий успіх. „Щось добре люде все люблять".

І справді. Чи не було би вказаним виїхати з таким концертом „на провінцію" й при тій нагоді віддати часть доходу на Світову Виставу в Шікаґо (український повільон).

Присутний.

Директор великого підприємства переходить кімнату за кімнатою свого уряду. При одним столі сидить молодий чоловік і нічого не робить, лише переглядає газету.

— Ви скільки дістаєте платні? — питається його директор.

— Сто долярів, — відповідає перестрашений юнак.

— Ось вам сто долярів і більше мені тут не показуйтеся. Хай вас більше не бачу.

Молодий чоловік узяв сто долярів і переляканий вийшов. Директор звертається тепер до управителя:

— Я вам уже нераз говорив, що не люблю лінюхів у моїм підприємстві. Чомуж таких нероби приймаєте на службу?

— Ми його ніколи не приймали, — відповів управитель. — Це хлопець з торговлі паперу, що приніс нам тисячу коверт. Чекав лише на посвідку відбору.

—o—

Смертельно змучені гості після довшої мандрівки сидять в хаті Мек Колеча.

— Може бажаєте трохи відсвіжитися? — питається господар.

Всі на це годяться.

Мек Колеч підходить до вікна, відчиняє його широко та впускає до хати свіжого вечірнього повітря.

—o—

Учитель (до ученика): — Сениця, опиши мені осла.

Ученик стоїть, дивиться на учителя, та ні бе ні ме.

— Ну, — сердиться учитель — говори! І чого ти так витріщив на мене очі? Чи ти ніколи в життю не бачив осла?

—o—

На вулиці.

— Якжеж ви дуже змінилися! Я був би вас і не пізнав, колиб ви не мали в руці парасолі, яку я забув тамтого року у вас!

ВІДОЗВА

Підтримайте Українську Бібліотеку ім. Симона Петлюри в Парижі.

25 травня—день смерти бл. п. С. Петлюри — є днем збірок на Бібліотеку його імени в Парижі.

В цей день — раз на рік — Рада Бібліотеки кличе українське громадянство до підтримки Бібліотеки.

Не забудьте самі й переконайте інших, що бібліотека за 4 роки існування з своїми 5-ма філіями зібрала більше як 10,000 книг, що вона веде свою працю між своїми й чужинцями та що вона репрезентує нашу націю з її духовими скарбами.

Тепер усім всюди трудно, але нашому народови найгірше, і шлях до нашого визволення ще довгий і тяжкий. Тому й наша жертвенність до утримання своїх національних установ мусить бути якнайбільша.

Придбайте собі „Збірник памяти С. Петлюри"!

Найменша жертва буде принята з вдячністю.

Гроші й поручені листи просимо слати на імя бібліотекаря:

Mr. Ivan Rudicev,
41 rue de la Tour d'Auverque,
Paris 9, France.

ЗІ СПОРТУ.

JUNIOR UKRAINE OF BROOKLYN CONTINUE WINNING.

The Junior Ukraine of Brooklyn baseball team has already played six games and won five of them. The first game, against the Eastern District Y. M. C. A., with an easy win for the Ukes, 10-6. The second game, the Blue and Yellow wearers took a hard fought game from the Spartants by 3-1.

The following week proved to be a setback, for the team dropped their first game to the Isona Boys by a 16-6 score. A week later, the Junior Ukraine team won a double-header. In the morning they easily triumphed over the Franklin A. C., by 14-8, and again in the afternoon conquering the strong St. Mary C. C. squad by 11-6.

On May 14 the team traveled to Astoria and there beat the Junior Ukraine Nationalists. Behind the flawless pitching of the teams pitchers, Steve Bilasz, Henry Chamill and Will Hlushko, the victors garnered 14 hits.

The team has many dates to be filled. Any Ukrainian baseball team in the states of New York or New Jersey composed of boys of 18 years or so, who desire a game, write to Henry Kanuika, 146 Wythe Avenue, Brooklyn, N. Y. The Junior Ukraine team is well outfitted.

H. K.

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ.

(49)

Нарешті Тарзан спустився на розлогі гори. Тепер перед ним розкривалися широкі простори. Але куди йти? Ціндар його віднїс далеко від того місця, де схопив його в свої кігті. Знайти тепер Тора й Таргаша для Тарзана було неможливо. Він навіть не міг зорієнтуватися, в якому напрямі шукати їх. Таксамо дібратися назад до повітроплава було неможливим. Тарзан рішив спуститися з гір у долину, бо там у лісах він ліпше почував себе, ніж у горах.

Тепер його не цікавив якийсь певний напрям, бо він лише шукав напряму, яким йому найлекше зійти в долину. Зпочатку було тяжко йти зпри́воду скель та провалів, і Тарзанови доводилося часто вживати своєї линви. Нарешті скелі зменшилися, а провали майже зовсім зникли. Вже почали попадатися кущі та невеликі дерева. В долині Тарзан ясно бачив край ліса, який так приємно манив його до себе, наче рідні пороги.

Ще лишилося кілька вузьких проходів між скелями й Тарзан опиниться в долині перед самим лісом. Проходячи один з таких вузьких проходів між скелями, Тарзан почув, що він тут не сам, бо до нього долітає звук, який іде проти нього. Там було щось живе, бо виразно доходив тупіт ніг. Це його зацікавило й він швидше пішов уперед. Скоро він почув сильний рев якоїсь звірини. Той рев потряс цілу долину так, що здавалося, що там гремить.

З того реву Тарзан пізнав, що це якась звірюка нападає на когось. Тарзан добре міг пізнати по тоні реву, що звір робить. Він був так захоплений бажанням скорше дізнатися, що там робиться, що кинувся бігти вперед. Прохід далі все більше звужувався й звивався вужиковато, то вправо, то вліво. Вибігши ізза одного такого скрута, Тарзан побачив, що прохід впирається в печеру, перед якою стоять хлопець, розмахуючи списом. Проти нього біг великий печерний ведмідь.